

SEUTUHALLITUS 30.1.2019/§ 8, lisäys

Valtio-osapuoli on lähettänyt keskustelun avauksen MAL4-sopimuksen rakenteesta ja sisältöaineiksista (liitteenä). Luonnosta on tarkoitus kommentoida valmisteluryhmässä 14.2.2019. Rakenteeksi on ehdotettu

- 1) Sopijaosapuolet
- 2) Sopimuksen tarkoitus ja lähtökohdat
- 3) Sopimuksen tavoitteet
- 4) Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä
- 5) Asuminen ja elinympäristön laatu
- 6) Seudun elinvoimaisuus
- 7) Muut sopimuksen toteuttamiseen kannalta tärkeät valtion toimenpiteet
- 8) Toimenpiteet vuoden 2023 jälkeen
- 9) Voimassaolo
- 10) Seuranta

MAL4-sopimukseen ehdotettuja sisältöaineiksia käy ilmi liitteestä. Esitetyt teemat ja asiat ovat neuvotteluprosessissa sovitettavissa yhteen kaupunkiseudun valmistelevissa keskusteluissa ilmenneiden tavoitteiden kanssa.

Kuntajohtajat käsittelevät asiaa kokouksessa 25.1.2019. Käydystä keskustelusta voidaan tehdä seuraavat nostot:

Tärkeää on, että kaikkien MAL-kaupunkiseutujen sopimus toteutettaisiin yhtenevällä rakenteella.

Luonnostelulla rakenteella voidaan pääosin toteuttaa kaupunkiseudun MAL-sopimus. Tarkoituksen mukaista on kuitenkin harkita miten sopimukseen kirjoitetaan esim. energia- ja ilmastoteemat, jotta sopimus on jäsenkunnissa poliittisesti mahdollisimman laajasti hyväksyttävissä.

Luonnostelulla rakenteella on hyvä kytkeytyminen esim. jäsenkuntien hyväksymään seutustrategiaan.

Energia- ja ilmastoteema tulisi kuvata sopimuksen tavoitteissa täsmällisellä tavalla, sen sijaan, että sopimuksessa luetellaan joukko kansallisia ohjelmia ja suosituksia. Tekstissä tulisi ilmetä myös jo tehty paikallinen sitoutuminen: Hiilineutraali kaupunkiseutu 2030.

Huomioita tulee kiinnittää miten elinvoima ja sitä tukevat saavutettavuuden asiat esitetään sopimuksessa.

Sopimuksen mahdollistama pidempi aikajänne tulee hyödyntää.

Sopimuksen tavoitteellinen otsikointi sopimuksen toimenpidekokonaisuuksiksi voisi olla:

4) Kestävä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

5) Asuminen ja elinympäristön laatu

6) Seudun elinvoima ja saavutettavuus

Lähetetty luonnos:

MAL-sopimuksen rakenne ja sisältöaineksia

Sopijaosapuolet

Valtio: Ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Xx elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Xx kaupunkiseudun kunnat:

Kuntayhtymät: Jos sopijapuolina.

Sopijaosapuolet sitoutuvat yhdessä edistämään sopimuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

Sopimuksen tarkoitus ja lähtökohdat

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (jäljempänä MAL-sopimus) perustuu Xx kaupunkiseudun N kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä sekä seudun ja valtion yhteistä sitoutumista seudun kehittämistä koskeviin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sopimuksen toimenpiteillä luodaan edellytykset seudullisesti tarvetta vastaavalle asuntotuotannolle, eheytyvälle yhdyskuntarakenteelle sekä kestäväälle liikennejärjestelmälle, jotka mahdollistavat sujuvan arjen ja elinkeinoelämän toimivuuden sekä ilmastonmuutoksen torjunnan.

Sopimukseen on sisällytetty vain keskeisimmät, vaikuttavimmat ja kuntien keskinäistä ja/tai kuntien ja valtion yhteistyötä edellyttävät maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimenpiteet.

Xx kaupunkiseudulla on voimassa MAL –sopimus 2016-19, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2019. Tämän sopimuksen lähtökohtana on voimassaolevan sopimuksen (sekä sitä edeltäneen MAL-aiesopimuksen 2013-2015?) toimenpiteiden toteutuminen. Yhteenvedo edellisten sopimusten keskeisten toimenpiteiden toteutumisen seurantatiedoista on esitetty tämän sopimuksen liitteessä x.

Sopimuksen tavoitteet

Tässä kohdassa kuvataan valtion näkökulmasta merkittävät kansalliset tavoitteet sekä seudun kannalta keskeiset sopimuksen tavoitteet.

MAL-sopimuksella toteutetaan NN:n hallitusohjelmassa esitettyjä maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Lisäksi MAL-sopimuksen toimenpiteillä toteutetaan kansallisessa energia- ja ilmastostrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU) esitettyjä ilmastonmuutoksen torjunnan kansallisia tavoitteita. Suomi on sitoutunut vähentämään CO₂ -päästöjään kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Kansallisesti päästövähennystavoitteet on kohdistettu eri sektoreille siten, että liikenteen päästöt tulee vähentää 50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tässä sopimuksessa määritellään keinot, joilla liikenteen päästöjen kehitys Xx kaupunkiseudulla saadaan tavoitteen edellyttämälle uralle sopimuskauden 2020-23 aikana.

Sopimuksen tavoitteita ja toimenpiteitä määritettäessä on huomioitu myös liikenteen ilmastopolitiikan työryhmän (ILMO 45) ehdotukset.

MAL-sopimuksen toimenpiteillä konkretisoidaan Xx kaupunkiseudun rakennemallin / maankäyttöstrategian, seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, seudullisen ilmastostrategian, asuntostrategian jne tavoitteiden toteuttamista. Lähtökohtana ovat lisäksi maakuntakaava ja kuntien oikeusvaikutteiset kaavat.

Seudun liikennejärjestelmän osalta lähtökohtana on, että seuraavat jo aiemmin päätetyt tai rakenteilla olevat hankkeet toteutuvat tai niiden toteutuminen etenee sopimuskauden aikana (luettelo hankkeista, tarkoituksena kuvata "0-vaihtoehto", jonka päälle sopimuksen toimilla rakennetaan).

Tähän listattaisiin seudun kannalta yleisiä isoja tavoitekokonaisuuksia, joita tarkennetaan myöhemmissä teemakohtaisissa alakohdissa.

- seudun elinvoiman tavoitteet?
- houkuttelevuus asukkaiden ja yritysten näkökulmasta?
- liikennejärjestelmän toimivuus, kestävä liikkuminen?
- yhdyskuntarakenteen taloudellisuus ja tehokkuus?
- riittävä ja kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä monipuolinen asuntojen hallintamuotojakauma, riittävä asemakaavavaranto
- elinympäristön laatu, viher- ja virkistysalueet... terveellisyys ja turvallisuus...

Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

Tavoite: Tähän kuvataan tiiviisti tätä teemaa koskevat keskeiset tavoitteet, joita teeman toimenpiteillä toteutetaan. Tavoitteet voivat liittyä esim. maankäytön sijoittumiseen, liikennesuoritteiden ja kulkumuotojakauman kehittymiseen jne.

Tässä sopimuskohdassa esitetään sovitut toimenpiteet, joilla vastataan erityisesti Xx kaupunkiseudun kestävä kasvun haasteeseen sekä ilmastonmuutoksen torjunnan vaatimukseen yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää kehittämällä.

Toimenpidekokonaisuuksia tässä osiossa ovat esimerkiksi toimintojen sijoittuminen ensisijaisille / kestävä liikumisen vyöhykkeille (ja näiden vyöhykkeiden määrittely), täydennysrakentaminen, valtion avustukset mm. kunnallistekniikkaan ja niiden kohdentuminen yms., asemanseutujen / muiden liikenteellisesti hyvien sijaintien maanomistukseen (valtion) liittyvät järjestelyt, joukkoliikenteen, pyöräilyn, kävelyn edistämistoimet joilla tuetaan kestävä yhdyskuntarakennetta jne, liikenteen (ja pysäköinnin) hinnoittelu / niiden edellyttämä toteuttamispolku. Toteutettavien toimien lisäksi tarpeen mukaan kuvataan myös suunnittelua koskevat asiat.

Asuminen ja elinympäristön laatu

Tavoite: Tähän kuvataan tiiviisti tätä teemaa koskevat keskeiset tavoitteet, joita teeman toimenpiteillä toteutetaan. Tavoitteet voivat liittyä esim. asuntotuotannon määrään, hallintamuotoihin, valtion avustuksiin sekä keskeisiin elinympäristön laatuksymyksiin ja vähähiilisyteen.

Tässä sopimuskohdassa esitetään toimenpiteet, joilla vastataan erityisesti Xx kaupunkiseudun tavoiteltuun / ennakoituun väestölisäykseen ja muihin asumiseen liittyviin tarpeisiin ja tavoitteisiin, mukaan lukien segregaaation ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Riittävä ja kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä monipuolinen asuntojen hallintamuotojakauma ovat edellytyksiä kaupunkiseudun elinvoimaisuudelle ja houkuttelevuudelle.

Asuntotuotanto edellyttää riittävä asemakaavavarantoa. Ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta asuntotuotannon tulisi kohdistua mahdollisimman suurelta osin sijainteihin, joissa kestävä liikkuminen on mahdollista (tarkennetaan seudulla).

Elinympäristön laadun näkökulmasta toimenpiteet voivat koskea mm. viheralueiden riittävyttä, laatua ja saavutettavuutta. Meluntorjuntatoimet erityisesti tiivistyvän yhdyskuntarakenteen edellytyksenä sekä niiden

vastuunjako voivat olla osa MAL-sopimusta. Liikenneturvallisuus, muu elinympäristön turvallisuus ja terveellisyys ovat myös tähän kohtaan kuuluvia teemoja.

Rakentamisen vähähiilisyttä, esimerkiksi puurakentamisen edistämistä koskevia toimia on mahdollista käsitellä tässä, kuten myös kestävien energiaratkaisujen mahdollistamista kaupunkiseudulla. Sähköisen liikenteen infrastruktuuri, mm. latausmahdollisuudet asuinalueilla?

Seudun elinvoimaisuus

Tavoite: Tähän kuvataan tiiviisti tätä teemaa koskevat keskeiset tavoitteet, joita teeman toimenpiteillä toteutetaan.

Tässä sopimuskohdassa esitetään toimenpiteet, joilla vastataan erityisesti Xx kaupunkiseudun elinkeinoelämän ja yritysten toimintaedellytysten vaatimuksiin, mutta myös seudun houkuttelevuuteen asukkaiden ja työvoiman näkökulmasta. Edellä kuvatuista yleisistä tavoitteista johdetaan tähän kaupunkiseudun tavoitteet.

Elinkeinoelämän ja yritysten näkökulmasta keskeiset toimenpiteet tässä kohdassa voivat liittyä esimerkiksi tieverkon kehittämistarpeisiin, raskaan liikenteen taukopaikkoihin ja terminaaleihin (logistiikan tarpeet), yritysten kannalta toimivien ja ilmastotavoitteiden kannalta kestävien sijaintiratkaisujen tarjoamiseen jne.

Seudun vetovoimaisuuden näkökulmasta voi tulla kyseeseen liikenteen uusiin palveluihin liittyvä toimet, automaatio yms.

Toimenpiteissä huomioidaan seudun omien erityispiirteiden (mm. omaleimainen kulttuuriympäristö) tukeminen maankäytön, asumisen ja liikenteen toimenpitein.

Tässä kohdassa voidaan myös käsitellä kytkennät mahdollisiin kasvusopimuksiin.

Muut sopimuksen toteuttamiseen kannalta tärkeät valtion toimenpiteet

Tässä kohdassa esitetään ne valtion vastuulla / päätettävissä olevat asiat, joilla luodaan edellytyksiä laajemmin sopimuksen ja sen toimenpiteiden toteutumiseksi, sekä ne toimet, jotka ovat ilmastotavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeitä edellytyksiä kunnissa.

Kiinteästi teemakohtaisiin toimenpiteisiin liittyvät valtion rahoitus-, lainsäädäntö ym. toimet kuvataan kyseisten toimenpiteiden yhteydessä edellä.

Toimenpiteet vuoden 2023 jälkeen

Tässä kuvataan mihin toimenpiteisiin on syytä varautua sopimuskauden 2024-27 ja 2028-31 osalta.

- Arvioidaan tulevilla kausilla toteutettavat hankkeet ja niiden edellyttämä suunnittelu
- Linjataan maankäytön tavoiteltavia kehityssuuntia
- Arvioidaan asumiseen liittyviä kehityssuuntia

Tässä kuvataan toimenpidepolku, mitä päätöksiä tulee tehdä missäkin vaiheessa erityisesti ilmastotavoitteiden toteutumiseksi vuoden 2023 jälkeen.

Voimassaolo

Tämä sopimus on voimassa 1.1.2020 – 31.12.2023. Sopimus on osapuolia sitova sopimuksen voimassaoloajalle kohdennettujen toimenpiteiden osalta.

Seuranta

Kuvataan seudulla tapahtuvan sopimuksen seurannan organisoituminen ja vastuut.